

Հաստատված է

Պետության և իրավունքի

տեսության և սահմանադրական

իրավունքի ամբիոնի 31. 08. 2020 թ.

Նիստում (արձ. թիվ 1)

Ամբիոնի պետ՝

.....

(ստորագրություն)

.....

(ամիս ամսաթիվ)

**ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՅԱՄԱԼԻՐ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ**

(Կազմվել է ուսումնական ծրագրի նախագծի հիման վրա)

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀՀ սահմանադրական իրավունք 2
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ	
ՖԱԿՈՒՆԿՏՏ	Իրավագիտություն, հեռակա ուսուցում
ՍԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Իրավագիտություն
ԱՄԲԻՈՆ	Պետության և իրավունքի տեսության սահմանադրական իրավունքի ամբիոն E-mail: pitambion@mail.ru
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ	Ա.Սաֆարյան E-mail: safamalya@mail.ru, հեռ. 093 57 75 89
ՈՒՄ.ՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	2-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ	բակալավր

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ	2 (երկու)
ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ ԵՎ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՁԵՎԵՐԸ	«ՀՀ սահմանադրական իրավունք 2» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 8 ժամ, որից 4 ժամ դասախոսություն, 4 ժամ սեմինար պարապմունք, 52 ժամ ինքնուրույն աշխատանք:

<p>ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ</p> <p><i>Կարողանա՝</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Տարբերակել ընտրական իրավունք և ընտրական համակարգ հասկացությունները, 2. բացահայտել ընտրություններին ՀՀ քաղաքացիների մասնակցության սկզբունքների առանձնահատկությունները, 3. բացահայտել ընտրական գործընթացի փուլերը, 4. բացահայտել ՀՀ ԱԺ ինստիտուտի առանձնահատկությունը, բնորոշ տարրերը, 5. բացահայտել ՀՀ Նախագահի ինստիտուտի առանձնահատկությունը պառլամենտական կառավարման ժամանակ, 6. բացահայտել ՀՀ կառավարության կազմավորման կարգը, կառուցվածքը և իրավասությունները, 7. բացահայտել ՀՀ կառավարության գործունեության ձևաչափը և իրավական ակտերը, 8. ներկայացնել ՀՀ պետական կառավարման տարածքային կազմակերպումը, 9. բացահայտել դատական իշխանության ելությունը և դասակարգել դատական իշխանության սկզբունքները, 10. ներկայացնել դատական իշխանության մարմինների համակարգը, կազմակերպման և գործունեության կարգը, 11. սահմանել դատավորների սահմանադրաիրավական կարգավիճակը, 12. ներկայացնել ՀՀ դատախազության կազմակերպման և իրավասության սահմանադրական հիմունքները, ինչպես նաև փաստաբանությունն ու դատական իշխանությանն աջակցող մյուս մարմինները, 13. ներկայացնել ՍԴ իրավական կարգավիճակը, կազմավորման կարգն ու անկախության երաշխիքները, 14. բացահայտել դատական սահմանադրական վերահսկողության ձևերը, 15. սահմանել ՍԴ լիազորությունները, 16. ներկայացնել սահմանադրական դատավարության ընթացակարգն ու դրա առանձնահատկությունները, 17. սահմանել տեղական ինքնակառավարման հսկացությունը, 18. ներկայացնել տեղական ինքնակառավարման համակարգը, մարմինները, մարմինների լիազորությունները և տեղական ինքնակառավարման երաշխիքները:
---	--

<p>ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>Հիմնական</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական իրավունք /պատ. Խմբագիր պրոֆ. Ն. Ա. Այվազյան/: «Երևանի համալսարան» հրատ., մաս 1 Երևան, 2016: 2. Պետության և իրավունքի տեսություն: Ուսումնական ձեռնարկ / Պ507 Հեղ. խումբ; Գիտ. խմբ. Ա. Ղամբարյան, Մ. Մուրադյան.-2 -րդ լրամշակված հրատ.-Եր.: Լուսաբաց հրատարակչատուն, 2016.- 628
--	--

	<p>Էջ: 3. Մուրադյան Մ.Յ. Մարդու իրավունքների տեսության հիմնահարցեր/ Մ.Յ. Մուրադյան. – Եր., Մ992 Ա/Ձ Արման Ասմանգուլյան, 2016 (մաս 1) - 224 էջ: Այվազյան Ն., Այվազյան Ա., Սահմանադրության Էությունը և բովանդակությունը, Երևան, 2005: 2002.</p>
<p>Լրացուցիչ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Մ. Մուրադյան Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունք (Ընդհանուր մաս): Եր. 2011. 2. Авакьян С.А. Конституционное право. Энциклопедический словарь. Изд."Норма", М.,2000. 3. Автономов А.С. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. М., 2005. 4. Баглай М.Б. Конституционное право Российской Федерации. М., 2005. 5. Государственное право Германии /издатели: И. Изензее, П. Кирххов/. В 2-х томах, М., 1994. 6. Енгибарян Р.В. Сравнительное конституционное право. М., 2005 7. Енгибарян Р.В. Конституционное развитие в современном мире. М., 2007. 8. Зиновьев А.В. Конституционное право России: проблемы теории и практики. М., 2000. 9. Козлова Е.И.Кутафин О. Е. Конституционное право России. М., 2006. 10. Конституционное /государственное/ право зарубежных стран /под ред. проф. Страшуна Б. А./ В 4-х томах. Том 1, М., 1993, том 2 М., 1995, том 3, М., 1998. 11. Маклаков В.В. Конституционное право зарубежных стран (Общая часть). М., 2006. 12.Сравнительное конституционное право /отв. ред. проф. Чиркин В. Е./ М.,

<p>ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ԵՎ ԿՇԻՌ</p>	<p>Քննություն</p>
<p>ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ / ՄԵՆԱՆԻՉՄՆԵՐ</p>	<p>Սովորողը դասընթացից կարող է հանդես բերել մինչև 100% (ստուգված) առաջադիմություն: Առաջադիմության վերջնական գնահատականը ձևավորվում է ուսանողի միջանկյալ և ամփոփիչ քննությունների գնահատականների հանրագումարի արդյունքում: Գնահատումը կատարվում է վերոնշյալ բաղադրիչների հիման վրա «Գերազանց», «Լավ», «Բավարար» և «Անբավարար» կամ «Ստուգված» կամ «Չստուգված» գնահատականների նշանակումով:</p> <p>Սովորողների գիտելիքները, ունակությունները և հմտությունները գնահատվում են «Գերազանց», «Լավ», «Բավարար» և «Անբավարար» կամ «Ստուգված» կամ «Չստուգված»:</p> <p>Սովորողների գիտելիքները գնահատվում են հետևյալ չափանիշներով՝</p> <p>ա) «Գերազանց», եթե ունկնդիրը խոր և հիմնավոր է յուրացրել ամբողջ ծրագրային նյութը, սպառիչ, հաջորդական, գրագետ ու տրամաբանորեն կառուցված է շարադրում այն, նյութը սերտորեն կապում է ուստիկանության</p>

	<p>ծառայության խնդիրների հետ, չի դժվարանում պատասխանել, երբ ձևափոխվում է առաջադրանքը, ազատորեն լուծում է խնդիրներն ու կատարում գործնական առաջադրանքները, ճիշտ է հիմնավորում ընդունած որոշումները, ընդունակ է ինքնուրույն ընդհանրացնել և շարադրել նյութը՝ սխալներ թույլ չտալով:</p> <p>բ) «Լավ», եթե սովորողը հիմնավոր գիտի ծրագրային նյութը, գրագետ է և ըստ էության շարադրում է այն, հարցին պատասխանելիս թույլ չի տալիս էական անճշտություններ, կարողանում է ճիշտ կիրառել տեսական դրույթները, գործնական առաջադրանքները կատարելիս տիրապետում է անհրաժեշտ ունակությունների ու հմտությունների:</p> <p>գ) «Բավարար», եթե սովորողը յուրացրել է միայն հիմնական նյութը, բայց չգիտի դրա առանձին մանրամասները, թույլ է տալիս անճշտություններ, ոչ ճիշտ ձևակերպումներ, խախտում է ուսումնական նյութի շարադրման հաջորդականությունը և դժվարանում է կատարել գործնական առաջադրանքները:</p> <p>դ) «Անբավարար», եթե սովորողը չգիտի ծրագրային նյութի զգալի մասը, թույլ է տալիս էական սխալներ, չի կարողանում կատարել գործնական առաջադրանքներն ու լուծել խնդիրները:</p>
<p>ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ</p>	
<p>Ներկայություն</p> <p>Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ</p> <p>Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ</p>	<p>Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի սովորողին:</p> <p>Սովորողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քանի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկընդրում, մասնակցություն քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրների պարզաբանում, ինքնուրույն աշխատանքների հանձնում: Սովորողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլև մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը:</p> <p>Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվելը: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է գրո միավոր:</p> <p>Ինքնուրույն աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում: Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում սովորողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:</p>

ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՂՄԱՆ ԶԱՐԿԵՉ

<p>Թեմա 6</p> <p>Հայաստանի Հանրապետության ընտրական համակարգը, Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովը, Հայաստանի Հանրապետության Նախագահը, ՀՀ կառավարությունը, ՀՀ դատական իշխանության և դատախազության սահմանադրական հիմունքները, Սահմանադրական արդարադատությունը ՀՀ-ում, Տեղական ինքնակառավարման սահմանադրաիրավական հիմունքները</p> <p>(4 ժամ դասախոսություն, 4 ժամ սեմինար)</p>	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ընտրական իրավունքի և ընտրական համակարգի հասկացությունը և հարաբերակցությունը: 2. Ընտրություններին ՀՀ քաղաքացիների մասնակցության սկզբունքները: 3. Ընտրական գործընթացի փուլերը: 4. Ընտրությունների նախապատրաստումը: 5. Զվեարկության կազմակերպումը և անցկացումը: 6. Զվեարկության արդյունքներն ամփոփելու, ընտրության արդյունքները որոշելու և դրանք հրապարակելու կարգը: 7. Երևանի, Գյումրու, Վանաձորի ավագանիների ընտրության կարգը: 8. Ազգային ժողովը ՀՀ պառլամենտն է նրա ներկայացուցչական և օրենսդիր մարմինը: 9. Ազգային ժողովի կազմակերպման կարգը և կառուցվածքը: 10. Ազգային ժողովի պատգամավորը: 11. Ազգային ժողովի մշտական հանձնաժողովները: 12. Ազգային ժողովի իրավասությունը: 13. Ազգային ժողովի աշխատանքների կազմակերպման ձևերը: 14. Օրենսդրական գործընթացը Ազգային ժողովում 15. Ազգային ժողովի աշխատակազմը: 16. ՀՀ նախագահի իրավական կարգավիճակը պետական իշխանության մարմինների համակարգում: 17. ՀՀ նախագահի նտրության և լիազորությունների դադարման հիմքերն ու կարգը: 18. ՀՀ նախագահի իազորությունները: 19. ՀՀ նախագահի ակտերը աշխատակազմը: 20. ՀՀ կառավարությունը ՀՀ պետական մարմինների համակարգում: 21. Կառավարության կազմավորման կարգն ու կառուցվածքը: 22. ՀՀ կառավարության իրավասությունը: 23. ՀՀ կառավարության գործունեության կազմակերպումը: 24. ՀՀ կառավարության և վարչապետի ակտերը: 25. ՀՀ պետական կառավարման տարածքային կազմակերպումը: 	<p>Հարցեր 1-6 - անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով ինդրահարույց հարցերի վրա:</p> <p>Հարցեր 1-6 - սեմինար պարապմունք:</p> <p>Հարց 7-39 - ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները ծանոթանում են գրականությանը՝ այնուհետև սեմինար պարապմունքի ժամանակ քննարկվում են ինդրահարույց հարցերը, ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները</p>

<p>26. Դատական իշխանության եռությունը և սկզբունքները:</p> <p>27. Դատական իշխանության մարմինների համակարգը, կազմակերպման և գործունեության կարգը:</p> <p>28. Դատավորների սահմանադրաիրավական կարգավիճակը:</p> <p>29. ՀՀ դատախազության կազմակերպման և իրավասության սահմանադրական հիմունքները:</p> <p>30. Փաստաբանությունն ու դատական իշխանությանն աջակցող մյուս մարմինները:</p> <p>Սահմանադրական արդարադատությունը սահմանադրական վերահսկողության համակարգում:</p> <p>31. Սահմանադրական դատարանի իրավական կարգավիճակը, կազմավորման կարգն ու անկախության երաշխիքները:</p> <p>32. Դատական սահմանադրական վերահսկողության ձևերը:</p> <p>33. Սահմանադրական դատարանի լիազորություններն ու դրանց իրականացման առանձնահատկությունները:</p> <p>34. Սահմանադրական դատավարության ընթացակարգն ու դրա առանձնահատկությունները:</p> <p>35. Սահմանադրական դատարանի ակտերը:</p> <p>36. Տեղական ինքնակառավարման հասկացությունը:</p> <p>37. Տեղական ինքնակառավարման համակարգը:</p> <p>38. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները:</p> <p>39. Տեղական ինքնակառավարման երաշխիքները</p>	
---	--

Հարցաշար
«ՀՀ սահմանադրական իրավունք» առարկայի քննության

1. Սահմանադրական իրավունքի հասկացությունը: «Սահմանադրական իրավունք» և «պետական իրավունք» հասկացությունների հարաբերակցությունը:
2. Սահմանադրական իրավունքի առարկան և մեթոդը:
3. Սահմանադրաիրավական նորմերը և ինստիտուտները:
4. Սահմանադրաիրավական հարաբերությունները և դրանց սուբյեկտները:
5. Սահմանադրական իրավունքի աղբյուրների տեսակները:
6. Սահմանադրական իրավունքի համակարգը, դրա կապը Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության համակարգի հետ:
7. Սահմանադրաիրավական պատասխանատվության առանձնահատկությունը և սուբյեկտները:
8. Սահմանադրական իրավունքի տեղը Հայաստանի Հանրապետության իրավունքի համակարգում:

9. Սահմանադրական իրավունքի զարգացման հիմնական միտումները:
10. Սահմանադրական իրավունքի գիտության առարկան, համակարգը և աղբյուրները:
11. Սահմանադրական իրավունքի գիտության մեթոդները:
12. Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական իրավունքի գիտության զարգացումն արդի փուլում:
13. Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական իրավունքի դասընթացը:
14. Սահմանադրության հասկացությունը և հատկանիշները:
15. Սահմանադրության հատուկ իրավաբանական բնույթը:
16. Սահմանադրության էությունը:
17. Սահմանադրության տեսակները և ձևերը:
18. Սահմանադրության գործառնությունները (ֆունկցիաները):
19. Սահմանադրության գործողությունը ժամանակի մեջ և տարածության վրա: Սահմանադրության նորմերի անմիջական գործողության բովանդակությունը:
20. Սահմանադրությունների ընդունման և փոփոխման կարգը:
21. Սահմանադրական կարգի հասկացությունը:
22. Սահմանադրական կարգի ինստիտուտի տեղը ՀՀ սահմանադրական իրավունքում:
23. Ինքնիշխան պետություն:
24. Ժողովրդավարական պետություն:
25. Սոցիալական պետություն:
26. Իրավական պետություն:
27. Աշխարհիկ պետություն:
28. Իշխանության պատկանելը ժողովրդին:
29. Ժողովրդաիշխանության իրացման ձևերը:
30. Ժողովրդաիշխանության ներկայացուցչական ձևերը:
31. Իշխանությունների բաժանման և հավասարակշռման սկզբունքը:
32. Անձի իրավական կարգավիճակի հասկացությունը:
33. Մարդու և քաղաքացու իրավական վիճակի սկզբունքները:
34. Սահմանադրական իրավունքների, ազատությունների և պարտականությունների հասկացությունը և բովանդակությունը:
35. Օտարերկրացիների իրավական վիճակը Հայաստանի Հանրապետությունում:
36. Մարդու իրավունքների միջազգային իրավական հիմքերը:
37. Իրավունքների և ազատությունների սահմանափակման հասկացությունը և հիմքերը:
38. Իրավունքների և ազատությունների դասակարգումը:
39. Արժանապատվությունը որպես մարդու իրավունքների հիմք:
40. Կյանքի իրավունքը:
41. Անձնական ազատության և անձեռնմխելիության իրավունքը և դրա երաշխիքները:
42. Մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքը
43. Բնակարանի անձեռնմխելիության իրավունքը:
44. Ազատ տեղաշարժվելու և բնակավայր ընտրելու իրավունքը:
45. Խղճի և հավատքի (կրոնի) ազատության իրավունքը:
46. Մտքի (արտահայտվելու) և խոսքի ազատության իրավունքը:
47. Միավորվելու իրավունք:
48. Խաղաղ, առանց զենքի հավաքներ անցկացնելու իրավունք:
49. Տեղեկատվության ազատության իրավունք:
50. Պետության կառավարմանը մասնակցելու իրավունք:
51. Զաղաքացիության հասկացությունը:
52. ՀՀ քաղաքացիության սկզբունքները:
53. ՀՀ քաղաքացիության ձեռքբերման հիմքերը և կարգը ըստ ՀՀ քաղաքացիության մասին օրենքի:
54. ՀՀ քաղաքացիության դադարեցումը:

55. Զաղաքացիության վերաբերյալ գործերի լուծման կարգը:
56. Փախստականների իրավական վիճակը Հայաստանի Հանրապետությունում:
57. Զաղաքական ապաստանի իրավունքը և իրացման եղանակները:
58. Ընտրական իրավունքի և ընտրական համակարգի հասկացությունը և հարաբերակցությունը:
59. Ընտրություններին ՀՀ քաղաքացիների մասնակցության սկզբունքները:
60. Ընտրական գործընթացի փուլերը:
61. Ընտրությունների նախապատրաստումը:
62. Զվեարկության կազմակերպումը և անցկացումը:
63. Զվեարկության արդյունքներն ամփոփելու, ընտրության արդյունքները որոշելու և դրանք հրապարակելու կարգը:
64. Երևանի, Գյումրու, Վանաձորի ավագանիների ընտրության կարգը:
65. Ազգային ժողովը ՀՀ պառլամենտն է նրա ներկայացուցչական և օրենսդիր մարմինը:
66. Ազգային ժողովի կազմակերպման կարգը և կառուցվածքը:
67. Ազգային ժողովի պատգամավորը:
68. Ազգային ժողովի մշտական հանձնաժողովները:
69. Ազգային ժողովի իրավասությունը:
70. Ազգային ժողովի աշխատանքների կազմակերպման ձևերը:
71. Օրենսդրական գործընթացը Ազգային ժողովում
72. Ազգային ժողովի աշխատակազմը:
73. ՀՀ նախագահի իրավական կարգավիճակը պետական իշխանության մարմինների համակարգում:
- 73.ՀՀ նախագահի ընտրության և լիազորությունների դադարման հիմքերն ու կարգը:
74. ՀՀ նախագահի լիազորությունները:
75. ՀՀ նախագահի ակտերը աշխատակազմը:
76. ՀՀ կառավարությունը ՀՀ պետական մարմինների համակարգում:
77. Կառավարության կազմավորման կարգն ու կառուցվածքը:
78. ՀՀ կառավարության իրավասությունը:
79. ՀՀ կառավարության գործունեության կազմակերպումը:
80. ՀՀ կառավարության և վարչապետի ակտերը:
81. ՀՀ պետական կառավարման տարածքային կազմակերպումը:
82. Դատական իշխանության եռությունը և սկզբունքները:
83. Դատական իշխանության մարմինների համակարգը, կազմակերպման և գործունեության կարգը:
84. Դատավորների սահմանադրաիրավական կարգավիճակը:
85. ՀՀ դատախազության կազմակերպման և իրավասության սահմանադրական հիմունքները:
86. Փաստաբանությունն ու դատական իշխանությանն աջակցող մյուս մարմինները:
87. Սահմանադրական արդարադատությունը սահմանադրական վերահսկողության համակարգում:
88. Սահմանադրական դատարանի իրավական կարգավիճակը, կազմավորման կարգն ու անկախության երաշխիքները:
89. Դատական սահմանադրական վերահսկողության ձևերը:
90. Սահմանադրական դատարանի լիազորություններն ու դրանց իրականացման առանձնահատկությունները:
91. Սահմանադրական դատավարության ընթացակարգն ու դրա առանձնահատկությունները:
92. Սահմանադրական դատարանի ակտերը:
93. Տեղական ինքնակառավարման հասկացությունը:
94. Տեղական ինքնակառավարման համակարգը:
95. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունները:
96. Տեղական ինքնակառավարման երաշխիքները:

